

S. Kovács Imre

BÉLAPOK

1. Találmány

Bélapok

1. Találmány

S. Kovács Imre

2019

Underground Kiadó Kft.

www.undergroundkiado.hu

Minden jog fenntartva!

Előszó

Kezdhethetnék akár így is: azért indítom a történetet előszóval, mert a szocialista tervgazdaságban szocializálódott emberként kitörölhetetlenül vésődött belém a helyes metódus: ahhoz, hogy valami maradandót alkossunk, először gondosan ki kell tűznünk a célokat, tudományosan megalapozott munkaterveket, cselekvési programokat kell készítenünk, és csak mindezek után, amikor már semmi más kibúvó nincsen, akkor nekilátunk a munkának.

Másként fogalmazva, az előszóban végezzük el a nagy mű megalkotása érdekében szükséges tevékenységek sorában az elsőt és egyben legfontosabbat: lerakjuk az alapokat... hogy utána sokáig lehessen erre hivatkozni. Egészen addig, amíg el nem készül a nagy mű.

Akik még emlékeznek, mert életközlelből ismerhették ezt a világot, fanyaloghatnak: nem biztos, hogy akkoriban is mindig, minden az előzetesen, gondosan elkészített tervek szerint történt a későbbiek során. Mert - mondhatják ők - ha így lett volna, talán még mindig lelkesen építenénk a szocializmust... aminek az alapjai már le voltak rakva, ez egészen biztos, hiszen a leghitelesebb helyről tudhatta mindenki: megírta a sajtó. Az a sajtó, amelynek nem csak szabad volt megírni mindazt, amit a leghitelesebb helyen megírásra alkalmasnak ítélték, hanem ez egyben egyenesen a kötelessége is volt.

Egészen konkrétan arról kellene előszólnom: miért is álltam neki, hogy regényt írjak a rendszerváltást, rendszerváltozást (nem kívánt változat - kinek-kinek az ízlése szerint - törlendő!) közvetlenül megelőző magyar valóságról, és ezen belül elsősorban a rendőrségről.

„Tudományosan megalapozott” dolgozatokban alapfokon jártasságot szerzett alkotóként, elsősorban szakirodalmi hivatkozásokat kerestem, hogy magyarázatként ideiglenesen kikölcsönözzem a nálam jelesebb emberek bölcsességét.

Itt van például rögtön Charles Dickens, aki a *Twist Olivér* előszavában ezzel indokolja az enyémhez hasonlóan nevezhető témaválasztását: *Semmiképpen nem tudtam belátni, mikor könyvemem dolgoztam: miért ne szolgálhatna az élet salakja is - feltéve, hogy a salak illata nem orrfacsaró - éppúgy erkölcsi tanulsággal, mint az élet színe és virága?* (Itt jönne a lábjegyzet jele, majd a lábjegyzetben a forrás precíz megjelölése, oldalszám, kiadó, hely, év - ezektől egyszer és mindenkorra tekintsünk el!)

Ez az idézet kétségkívül jól hangzik (naná: Dickenstől van!), de be kell látnom, ide mégsem illik. Nem az „élet salakja” miatt, hiszen alig lehet a rendőrségről - akár napjainkban is - úgy írni, hogy valamiféle „salak” szóba ne kerüljön. Legfőképpen azért kell eltekintennem ettől a hivatkozástól, mert nem tartanám elegánsnak azt sugallni: Dickens-hez igyekszem mérni magam. Nincs az a mérce, ami a különbséget jól megmutatná!

Más klasszikust kell keresnem!

A könyvespolc másik részén, Rejtő Jenőnél is találtam egy alkalmasnak tűnő magyarázatot. A *három testőr Afrikában* című regényben John Fowler, a könyv „írója” - barátainak becenevén Csülök -, így indítja művét: *Barátaim unszolása ellenére úgy határoztam, hogy megírom ezt a regényemet. (Az életből merítve.) Barátaim ugyanis arra unszoltak, hogy ne foglalkozzam olyasmivel, amihez nem értek. Miközben a barátok Csülök szerint - és itt visszaköszönni tűnik Dickens gondolata - azt elfelejtik, hogy az irodalom nagy és nemes célja éppen az orgazdák és kasszafúrók hű jellemzése, magánéletük feltárása és egyéb hasonló.*

Sietek leszögezni: Rejtő babérjaira sem török! Csülök nyomán azonban felmerült egy újabb szempont! Mindenekelőtt önkritikusan el kellene döntenem, érték-e egyáltalán ahhoz, amibe belefogtam (hisz tőle tudjuk azt is: *az írás sok tintát és papírt fogyaszt...*).

Mert ha esetleg úgy vélem, hogy bizony nem érték én ehhez a mesterséghez, akkor előbb meg kell magyaráznom magamnak, mégis miért teszek úgy, mintha értenék hozzá. Azaz, miért pocskolom a XXI. századi tintát és papírt (számítógép, energia...).

Jobb magyarázat híján talán azzal nyugtathatnám magam, hogy mindezt pusztán a saját szórakoztatásomra teszem...

Maradjunk is ebben!

Vissza tehát az alapkérdéshez: mi akkor a célom ezen új keretek között?

Moldova György a rendszerváltás előtti magyar rendőrség mindennapi életében való kutakodását a *Bűn az élet* című munkájának fűlszövegében ezzel indokolta: *Régóta csodálkozom azon, hogy egy egész ország arra büszke, hogy okosabb, mint a saját rendőrei...*

A jóval később, 2006-ban megjelent Utolsó töltnény 6. című kötetben így emlékezik ezekre az időkre: *A rendszerváltás közeledtével tovább erősödött az az átok-gyilkos háború, melyet a politizáló értelmiség indított a rendőrség ellen. A testület a magát szocialistának nevező rendszer utolsó bástyájának számított, vagy legalábbis annak tartották, tehát mindenképpen meg kellett kísérelni a lebontását. A cél érdekében egybemoszták a rendőrség különböző tevékenységeit, a bűnüldöző munkára is kiterjesztették az állambiztonsági vonal elleni vádjait.*

És valóban! Annyi rosszat és annyi mindenféle bűnt hallhattunk, olvashattunk az utóbbi tizenöt-húsz évben a pártállamról, és ezen belül különösen a pártállam rendőrségéről, hogy most már – legalább magamnak, aki a nyolcvanas éveket már végig a szervezetben töltöttem –, alaposabban végig kellene gondolnom, hogyan is volt mindez az én emlékezetem szerint. És ha már amúgy is végiggondolom, őszintén le is írhatnám, mire is jutottam.

Ha már mindenképpen túlteng bennem a grafomán hajlam – mondhatná valaki –, írhatnék akár memoárt is! Megírhatnám a mindenre kiterjedő, feltáró jellegű, őszinte beismerő vallomásomat erről a korról, benne a rendőrségéről, és azon belül magamról úgy, ahogyan emlékszem rá. Nem szépítve, de nem is napjaink elvárásainak megfelelően torzítva az emlékeket, mi több, még Szoltsenyicin intelmét is következetesen megfogadva: *amikor a történelmet írjuk, semmi sem erkölcsstelenebb és veszélyesebb, mint akármit is elhallgatni.*

Ezt azonban nem tehetném – legalább ebből a szempontból vállalnom kellene az „erkölcsstelenséget”, és az ezzel járó veszélyt –, mert van egy olyan részterülete a bűnügyi rendőri munkának, amivel kapcsolatban titoktartást fogadtam, amiről tehát semmiképpen se írhatnám le a teljes igazságot. Ennek oka nem is elsősorban a szervezetnek tett titoktartási fogadalmam. Sokkal inkább az ígéretem köt, amit az egyes embereknek tettem. Azoknak, akik névtelenül segítettek a rendőri, bűnügyi nyomozói munkámat, valamiféle alku eredményeképpen. Időnként bizony valamilyen kényszer hatására, máskor ellenszolgáltatásért, vagy éppen önként csakis azért, mert elítélték a köztörvényes bűncselekményeket.

Az immár nem titok – talán soha nem is volt az –, hogy a rendőrség bűnüldöző szervei is foglalkoztattak különféle néven nevezett „ügynököket”, és a bűncselekmények felderítése érdekében titkos adatgyűjtő, felderítő tevékenységet is végeztek. Ha az erre vonatkozó emlékeimet kihagynám a memoárból, semmiképpen nem lenne teljes a kép, ha meg úgy emlékeznék meg erről, hogy a

szereplők és a körülmények ne legyenek felismerhetők, ez a része a történetnek mindenképpen fikcióvá válna.

Ha ezen nem lehet változtatni, inkább egy *teljes terjedelmében kitalált történetet* írok memoár helyett, amelynek *valamennyi szereplője képzelt figura*. Olyat, amiről a szerző jó előre hangsúlyozza: a történetben bármely valóságos személlyel, megtörtént eseménnyel való bármilyen hasonlóság pusztán a véletlen műve lehet!

A mai magyar rendőrség, bár egyenruhás állománya jó ideje alkalmanként akár már baseballsapkában pompázik - hogy a még ennél is korszerűbb fejfedőt és egyéb ruházati különlegességeket szóba se hozzam -, még mindig nagyon hasonlít arra a bizonyos rendszerváltás előttire. Ha másért nem, azért mindenképpen, mert a mai magyar rendőrség felső vezetőinek és irányítóinak túlnyomó többsége abban az „átkos korban” szocializálódott, abban sajátította el a rendőri szakma alapjait.

Némi képzavart kockáztatva úgy is fogalmazhatnék: a mai magyar rendőrség is a bomló pártállamban gyökerezik ugyanúgy, mint az egész társadalom. Ezért előfordulhat, hogy a Tisztelt Olvasó egy idő után esetleg úgy véli majd, talán nem is arról az 1990 előtti, régi rendőrségről szól a történetem, még annak ellenére sem, hogy itt az előszóban nyomatékosan megígérem: egyelőre csak arról a régiről fogok írni.

Végül azoknak, akiknek a következő történet olvasása közben a valódi indítékaimról és céljaimról ezek után is ilyen vagy amolyan természetű kételyeik támadnak, nekik - és nem a könyv címe miatt - Tonhauser Lászlót, a Szervezett Bűnözés Elleni Szolgálat egykori vezetőjét idézem. A *Nem kérek bocsánatot* című munkájának utószavában írja: *Jó szándék vezetett, mert bízom abban, hogy a józan értelem egyszer felülkerekedik az emberi butaságon, még a rendőrségen belül is...*

Parlagvár, 2007. december 1-jén.

a szerző

I.

Az igazgató frissen ébredt. A fürdőszobában a régi jó szokása szerint szóba elegyedett tükörképével, megbeszélendő a napi legfontosabbakat:

- Ma is, mint minden napon, jó kedved van! - lelkesítette a tükörből visszamosolygó önmagát. - Ezt a jó kedvet pedig semmi a világon nem tudja elvenni!

Elméleti vezetői és munkaszervezési ismeretekkel bőven felvértezett igazgatóként biztos volt abban, hogy a mindig morcos főnöknek kedvetlen, gyengén teljesítő munkatársai vannak, míg a jó kedélyű, vidáman mosolyogva érkező vezetőnek már a puszta látványa is jelentősen emeli a dolgozók teljesítményét.

- Egyébként pedig gyönyörű tavaszi napunk van - lelkesedett tovább magának, miközben némi gyanakvással tanulmányozta tükörképét, mert valamitől hirtelen rossz előérzete támadt. - Ha nem lennél olyan kínosan pedáns vezető, ma reggel akár be is sétálhatnál az intézetbe, hisz nincs az még kétszáz méterre se! Csak hát - sóhajtott - mit szólnának a dolgozók, ha meglátnának. A falusiakról nem is beszélve! A poros járdán gyalogosan érkező intézetigazgató látványa nagyon tekintélyromboló hatású lenne...

Kicsit még paskolgatta az arcát, gondosan végigsimított rövidre nyírt, halántéktájon már őszülő haján, aztán elégedetten bólintott: így már jó lesz! Immár egy jó kedvű, határozott, tette kész vezető nézett farkasszemet önmagával. Mint minden reggel, a munkába indulás előtt.

Az előszobában határozott mozdulattal megmarkolta fekete diplomatatáskája fogantyúját, és katonás léptekkel elindult. A kapunál várakozó szolgálati autója mellett idegesen toporgott a gépkocsiveető, és amikor meglátta főnökét, köszönés helyett jó előre figyelmeztette:

- Igazgató elvtárs, vigyázzon! A járgányt megint leszarták a madarak!

Miközben a bal kezével a fekete Volga nyitott ajtajának kilincsét markolászta, a jobbában egy enyhén koszos szürke ronggyal gyors, suta mozdulatokkal a szélvédőről igyekezett eltávolítani a rászáradt madárpiszkot. Legalább onnan, hogy ne a madárszar akadályozza az igazgató elvtársat a zavartalan éleslátásban.

Az autónak a hétvégén természetesen nem a sofőr háza előtt, a vadgalambok fészke alatt kellett volna állnia, hanem az intézeti garázsban. Erről szigorú igazgatói utasítás rendelkezett. A sofőr azonban vakmerően sűrűn megszegte ezt a szigorú szabályt, mert régi bútordarab volt a cégnél.

Gyakran volt rá példa, hogy miután a munka végeztével házhoz (bocsánat: a vezetői szolgálati villához!) szállította az igazgatót, már nem autózott vissza az intézetbe, ahonnan haza kellett volna gyalogolnia. Nem azért tanulta ezt a felelősségteljes szakmát, hogy akkor is gyalogoljon, ha nem feltétlenül muszáj!

Ezen a hétvégén kivételesen más oka is volt a szabályszegésnek. Szombaton doktor Böhönyei Kázmért kellett Budapestre szállítania, aki a minisztériumban május elseje, a munka ünnepe alkalmából magas kitüntetést vett át. Utána állófogadás volt. A gépkocsiveetőkről sem feledkeztek meg a rendezők, hiszen számukra is nyilvánvaló volt: a magas állami elismerésben részesülők nem tömegközlekedési eszközzel érkeznek.

Miközben a sofőrök a nagyterem félreeső sarkában a részükre felszolgált hidegtálakból

csemegéztek, némelyikük időnként kissé beljebb is óvakodott. Csak annyi időre, amíg az ünnepelteknek szánt készletből lementett egy korsó sört a torkán. Nem többet, mert ez az a kipróbált mennyiség, ami a tapasztalt gépkocsivezetőt később még egyáltalán nem zavarja a vezetésben.

Jól tudták, rendőrtől nem kell tartaniuk, hiszen széles e szocializmust építő hazában sehol nincsen olyan elvetemült rendőr, aki a munka ünnepének előestéjén hazafelé igyekvő hivatali rendszámú autót állítana meg, amiben nyilvánvalóan magas beosztású vezető elvtárs utazik, aki fontos ügyben volt valahol, vagy megy valahová...

Nem is volt útközben semmi gond, haza is érkeztek Bükkösre gond nélkül, ám mivel akkor már késő este volt, az autó a gépkocsivezető háza előtt állva ünnepelte május elsejét.

- Jó napot! - köszönt vissza derűsen mosolyogva az igazgató. - A madárszar állítólag a szerencse jele, Takács elvtárs! No persze csak a babonás embernek jelent szerencsét - enyhén megrovó tónusra váltott, nehogy már dicséretnek tűnjön az ironikusnak szánt megjegyzése -, de magát ez ugye nem mentheti, mert maga nem babonás.

- Babona ide vagy oda, igazgató elvtárs - a gépkocsivezető határozott kormányozdulattal kikanyarodott az útra -, nálam ez a szerencse dolog ma sehogyan se működik. Reggel kiderült, hogy a hétvégén elfogyott a kávé. És tudja, igazgató elvtárs, hogyan van ez: én kávé nélkül egy senki vagyok... - dohogott közben.

- Tudom, hogyne tudnám! - bólogatott lelkesen, barátságosan mosolyogva az igazgató, és csak magában folytatta - kávéval meg pláne!

- ... aztán meg, hogy felhúztam a kedvenc farmernadrágomat - fecsegett tovább szünet nélkül a sofőr, elkerülendő, hogy az igazgató bővebben is kifejtse lesújtó véleményét, ahogyan szokta, csak úgy általában példálózgatva a szigorú szabályokat sorozatosan megszegő dolgozókról -, mi történt? Nem fogja kitalálni! Hát az történt, hogy a sliccnél szétment a zipzárja. Képzelteri! A szinte új Trapper farmeromnak a zipzárja simán szétszakadt. Hogy röhögött az asszony! Aztán meg kimegyek az autóhoz, hát itt a madárszar! Ennyit az én szerencsémről - fejezte be reggeli kálváriáját, és megkönnyebbülten lefékezett az irodaház bejárata előtt, közvetlenül a Mezőgazdasági Kutatófejlesztő és Biokémiai Technológiai Intézet hatalmas, neonbetűs felirata alatt.

Az igazgató minden munkanapon pontosan reggel fél nyolckor indult a legfelső emeleten lévő irodája felé. Büszke volt e pontosságára. Ha a körülmények úgy alakultak, el is dicsekedett vele.

- Reggel beköszönök a portára - kezdi a többször lepróbált mondókát -, kezet fogok a Sanyi bácsival, a portással, váltunk pár barátságos mondatot, belépek a lépcsőházba, és pontosan abban a pillanatban, amikor az első lépcsőfokra hágok, a bükkösi toronyóra kettőt kongat, mert akkor van fél nyolc. - Elhallgat, körülnéz, elégedetten nyugtázza az elismerő pillantásokat, kicsit még kivár, aztán a poén kedvéért még hozzáfűzi - feltéve, hogy a toronyóra nem késik!

Ezen a derűs reggelen is pontosan fél nyolc volt, amikor az igazgató az első lépcsőfokra hágott, a toronyóra se késett, távoli kongatását azonban tompa kiáltások követték valahol feljebb, a lépcsőfordulón túl:

- Lófaszt!... Lófaszt!...

Az igazgató megtorpant a második lépcsőfokon. Onnan hallgatta, ahogy valaki szinte díszlépésben jön lefelé, katonásan, lépcsőfokonként odaveri a lábát, és pontosan erre az ütemre káromkodik. Dobbanás... Lófaszt!... Dobbanás... Lófaszt!... Aztán végre feltűnik a zaj okozója,

dobbanás, majd:

- Lófaszt!... azaz... jó reggelt, igazgató elvtárs!

- Jó reggelt, kedves Fischer elvtárs! - Az igazgató arcán barátságos mosollyal nyújtott kezét, hogy már ezzel a gesztussal is megnyugtassa ingerültnek tűnő beosztottját, majd kíváncsian kérdezett. - Ugyan árulja már el nekem, milyen új divatja ez a köszönésnek! Én meg utána cserébe megsúgom magának, hogy ha már ennyire vágyik egy valódi, hamisítatlan lófaszhoz, ahhoz az állami gazdaság méntelepén juthat hozzá. Sőt! Ha nagyon kívánja, közbenjárok az érdekében, és latba vetem minden vezetői befolyásomat, hogy ha legközelebb csődört vágnak valamiért, vagy esetleg a terven felül elhullik egy, soron kívül maga kapja belőle ezt a darabot - folytatta kedélyesen csevegve, és nem engedte el a fiatalember kezét.

- Most mit mondjak erre...? - a fiatalember elbizonytalanodott, de csak egy röpke pillanatra. - Akkor is lófaszt, igazgató elvtárs!

Az igazgató, miközben derűs arccal fecsegett, magában gyors helyzetelemzést végzett. Azt eddig is tudta: a fiatal osztályvezető általában szókimondó. Szókimondó, ám egyáltalán nem trágár típus. Komoly konfliktus lehet tehát annak a hátterében, hogy ma reggelre ilyen alapvetően megváltozott! Konfliktus, ami feszültséget kelt, és egy kutatóintézetben a dolgozók közötti feszültség nagyobb bajok forrása is könnyen lehet. Ezért haladéktalanul vezetői intézkedésre van szükség - vont a konzekvenciát bölcsen. Először is határozottan a probléma mélyére kell ásni:

- Ha jól meggondolom, Fischer elvtárs - kezdte töprengő arckifejezéssel az ásást -, mi még soha nem beszélgettünk egymással zavartalanul egy jó nagyot, kettesben! Azt hiszem, ez hiba volt. Nem a maga hibája, ez enyém. Ezt a hibámat most azonnal ki is szeretném javítani. Nem ér rá esetleg, hogy ezt a régen esedékes beszélgetést haladéktalanul bepótoljuk?

Az osztályvezető meglepődve bólintott rá a szokatlan invitálásra, mert jól ismerte az igazgató szokásait és elvárásait. Például azt, hogy reggel kilencig nem lehet zavarni. Ez volt ugyanis a napi munkára történő ráhangolódásának időszaka. A titkárnőjétől tudható volt, hogy ilyenkor elolvassa a Népszabadságot, no persze csak a fontosabb politikai cikkeket, mert a sportot utálja. Nyolckor meghallgatja a híreket a Kossuth rádióban. Ezen közben elszopogat egy-két csésze kávé, és elszív pár szál cigarettát. Aztán pontosan kilenctől már jöhet az igazgatói munka!

Egymás mellett, szótlánul, gondolataikba merülve ballagtak fel az emeletre, az igazgatói irodába. Az előszoba még néptelen volt: Ibolya, az igazgató titkárnője, pontosan nyolcra járt dolgozni. Ehhez ugyanolyan következetesen ragaszkodott, mint a főnöke a fél nyolchoz. Annyi különbség azért volt közöttük, hogy a nő nem dicsekedett ezzel az előjogával, amit még az előző igazgatónál vívott ki magának.

- Cigaretta? Egy finom kávé? - készségeskedett az igazgató.

- Köszönöm, nem dohányzom. Nekem bűdös! - háritotta el a fiatalember, és amikor lehuppant a kényelmes igazgatói fotelek egyikébe, még forrt benne a méreg.

Az igazgató a dohányzóasztalon örökké készenlétben álló termoszból kávé töltött mindkettőjüknek, és rágyújtott a napi első Fecskéjére. A felesége ragaszkodott hozzá, hogy ha már olyan nagyon kell neki a bagó, legalább füstsűrős legyen, mert az egészségesebb. Mit tehetett mást, áttért a Kossuthról a Fecskére. Igaz, hogy ezután kétszer annyit szívott, mint korábban, de hát lássa az asszony, hogy valamiben neki is igaza lehet.

Gondolataikba merülve kavargatták, kortyolgatták a kesernyés kávé, aminek legalább akkora

híre volt az intézetben, mint az igazgató pedánságának.

Az igazgatói kávé titkának nyitja alapvetően a titkárnő napi munkabeosztásában rejlett. Mivel reggelente fél órával a főnöke után érkezett, ezért a friss kávé bekészítése a termoszba a takarítónő feladatává vált, akinek a munkaideje hat órakor kezdődött. A takarítónő régi, megbízható elvtársnő, már több mint tíz éve megbecsült tagja volt az irodai MSZMP alapszervezetnek. E régi, stabil tagsági viszonyt nem a takarítónő különlegesen magas szintű marxista-leninista képzettsége és megalapozottan materialista világnézete határozta meg, hanem az, hogy az irodai pártalapszervezetbe felvehető emberanyagban ő volt az egyetlen munkás. E sajátos helyzete pecsételte meg a szerencsáját.

A Magyar Szocialista Munkáspárt irodai alapszervezete munkás nélkül még egy kutatóintézetben sem az igazi. Ez egy olyan nagy és megkérdőjelezhetetlen igazság volt, hogy mindenféle bizonyítás nélkül könnyedén beláthatta bárki. Ha nincs több, hát legalább az az egy fizikai dolgozó, az egyetlen igazi munkás, az mindenképpen legyen párttag!

Csak hát a takarítónő nem volt könnyű eset, erről a párttitkár hosszan mesélhetne, ha egyszer venné hozzá a bátorságot. Ő kapta ugyanis pártfeladatként, hogy a takarítónőt beagitálja a pártba. Amikor először, csak úgy elmentében visszaszólva, óvatosan felvetette neki a folyosón, hogy szívesen felvennék az irodai MSZMP-alapszervezetbe, merthogy itten ő az egyetlen munkás, az asszony a falnak támasztotta a felmosó fát, csípőre tett kézzel a párttitkár elé penderült, és belemondta véleményét az arcába, mint egy igazi, öntudatos munkás:

- Te, Józsi! Te ennyire hülyének nézel engemet? Csak nem képzelted, hogy én majd a munkaidő után ott ülök közöttetek koraestig, és hallgatom azt a sok marhaságot, amiket nagy komolyan szoktatok prédikálni egymásnak? Van énnekem jobb dolgom ennél, számtalan sok is!

Hiába reagált azonban ilyen harcias magabiztossággal az asszony a szelíd invitálásra, a párttitkárt ilyen könnyen nem lehetett elutasítani, mert különösen öntudatos kommunista ember volt. Így aztán az első próbálkozás után kifejtett több hónapos, kitartó agitációs munkája egyszer csak meghozta gyümölcsét: a takarítónő elunta az állandó zaklatást, és igent mondott. Egy zimankós, késő őszi koradélutánon, amikor az éves tagfelvételi terv teljesítésének határideje már szinte a küszöbön toporgott, a takarítónőt végre felvehették a pártba.

Egyik ajánlója maga a párttitkár volt, a másik pedig a KISZ-bizottság. Ez sem ment simán, mert bizony KISZ-tagnak már igencsak túlkoros volt a nő. De így kellett lennie, mert egyszerűen nem találtak más elvtársat, akit meg lehetett volna dumálni: ugyan, ajánlja már a takarítónőt párttagnak! Így aztán szemet hunytak e kis hiba fölött, és a párttitkár után az intézet KISZ-titkára is elmondta a KISZ-bizottság javaslatát: az elvtársnő munkája már eddig is nagyban segítette és támogatta a fiatalokat abban, hogy öntudatos párttaggá érjenek, ezért ideje, hogy maga is azzá váljon.

A takarítónőt ennyi méltatás után természetesen egyhangú szavazással fogadták be az alapszervezet tagjai közé, és nekiláttak, hogy igazi, öntudatos elvtársnővé neveljék. Ennek eredményeképpen sikeresen elvégezte a marxista-leninista esti középiskolát, sőt végigült egy egyéves pártoktatási kurzust is, aminek témáját az időszerű művelődéspolitikai kérdések alkották.

Mindezekkel tovább növelték az egyébként sem alacsony szintű szocialista munkásöntudatát, aminek nyilvánvalóan jelentős szerepe lehetett abban, hogy az évek során szinte tökéletesre fejlesztette a felettébb sajátos aromájú, bizonyos szempontból méregerősnek mondható, ugyanakkor a vállalati célra felhasznált kávémentesség szempontjából felettébb takarékosan előállítható ital receptjét.

A soha papírra nem vetett recept szerint az igazgató első reggeli kávéjának alapanyagában a nagyobb részt az előző napról a főzőben maradt kávézacc képezte. Az ebből másodszor is kifőzött ital igazán különleges bukóját az adta, hogy a takarítónő egy villanyrezsón egybeforralta azt a termoszban talált maradékkal. Ettől az egyébként sem bársonyosan sima lötyty kegyetlen, égett mellékízre tett szert.

Az ital minőségét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy ebből a speciális igazgatói kávéból a takarítónő soha nem ivott. Inkább főzött magának frisset, valódi kávéból! Ezzel biztosítva, hogy a végső elszámoláskor az intézetben felhasznált pörkölt kávé mennyiségének terv szerinti volumene ne csökkenjen.

A fiatalember általában egy cukorral itta a kávé, ám az első óvatos korty után gyorsan még két kockát pottyantott a csészébe, és olyan ütemben kezdte kavarni, hogy ennek látványától az igazgató komolyan aggódni kezdett kedvenc perzsaszőnyege miatt. A kávéfolt ugyanis nehezen jön ki belőle, és már volt olyan eset, hogy...

- Elég volt, igazgató elvtárs! - törte meg hirtelen a hosszúra nyúlt csendet a fiatalember. - Elég volt! Tudja, mi lesz? Még nem tudja! Ezért én most azonnal elárulom magának, hogy mi lesz. Az lesz, hogy elmegyek a rendőrökhöz, és hosszan mesélek nekik. Mesélek a kis disznóságokról, meg a nagyobb disznóságokról, meg a legnagyobb disznóságokról. Magukra borítatom én ezt az egész kócerájt! Bezáratom az egész rohadt, szemét, korrupt társaságot! Bezáratom! Be én!

- Jól van, jól van! - nyugtatgatta az igazgató kissé idegesen, de még mosolyogva. - Csak óvatosan, Fischer elvtárs! Mert nem ez most a legnagyobb probléma, hogy bezáratom vagy nem záratom be! A legnagyobb probléma most a kávéfolt! Ami nagyon nehezen jön ki ebből a drága szőnyegből. Ez most talán... mondhatni ez a legnagyobb veszély, ami fenyeget... és... ahogyan ugye maga most kavarja...

- Én kavarom? Mit kavarok én? - horkant fel a fiatalember.

- Hát a kávé, természetesen! - magyarázta türelmesen az igazgató. - No, nyugodjon már meg! És ha már megnyugodott, akkor előbb igya meg a kávéját. Azzal ugye elhárul a közvetlen veszély... mármint a kávéfolté, természetesen. És utána mondja el nekem szépen, hogy mi a baj!

- Szépen mondjam el, hogy mi a baj? Az intézeti párttitkártól jövök, hát az a baj szépen. - Miközben beszélt, szabad kezével sűrűn gesztikulált, lófarokba fogott hosszú, sötétbarna haja röpködött a feje körül.

- De hát maga, Fischer elvtárs, ha jól emlékszem... - az igazgató egy pillanatra eltöprengett -, maga nem is párttag! Akkor meg mi dolga volt az intézeti párttitkárnál? Valami KISZ-es ügy talán?

- Hogy mi dolgom volt vele? Hát elsősorban ezért lófaszt, igazgató elvtárs! Jól tudja, tényleg nem vagyok párttag. Mégis hívatott a párttitkár elvtárs. Mintha csak én is az ő kis báránycájává lennék. Pedig aztán neki kellene a legjobban tudnia, hogy semmi, de a világon semmi köze hozzám. Ő mondja mindig, hogy túl sok az értelmiségi a pártban, és inkább a fizikaiak meg a nők felvételét kell támogatni. Rendben van, támogassa. De akkor ne engem hívasson!

- Akkor most voltaképpen miért is hívatta?

- Azért hívatott voltaképpen, merthogy szerinte én neveztem el portásnak az állítólag kiváló doktor Böhönyei elvtársat. Mert a háta mögött újabban mindenki így említi őt az intézetben. A nagy embert! Ami szerintem súlyos sértés a becsületes portásokra nézve! Mégsem ők sértődtek meg, hanem az állítólag kiváló doktor Böhönyei van vérig sértve, és panaszra ment ellenem. No és kihez ment panaszra? Természetesen régi haverjához, a párttitkárhoz.

- Pusztán a történelmi hűség kedvéért, árulja el nekem, Fischer elvtárs, melleleg, de mégis őszintén: maga nevezte el portásnak a doktor Böhöneyeit? - kíváncsiskodott az igazgató kissé megnyugodva, a fiatalember ugyanis letette a kávéscsészét az asztalra, így a szőnyeg makulátlansága fölül átmenetileg múlni látszott a veszély.

- Egy frászt én! Félreértés az egész! - méltatlankodott a fiatalember, és bosszúsan végigsimított hosszú szakállán.

- De valami magyarázat csak van erre a félreértésre...

- Igen, van magyarázat! A múlt hónapban, amikor egyik éjjel a kísérleti autoklávban a reakció megszaladt, én még bent voltam. Hát hol is lettem volna? Miközben elkezdődött a futkosás, a telefonálgatás, meg a magyarázkodások, mert mindenki beszart, én egy kurblival gyorsan kinyitottam a beragadt automatikus biztonsági szelepet, ezzel lecsökkentettem a tartályban a túlnyomást, mert ha véletlenül pont ilyenkor szorul meg a szelep, és ezért a meghajtó villanymotor kivágja a biztosítékot, akkor lehet azt kézzel is tekerni. Csak hát tudni kell, mivel mit tekerjen az ember. És még éppen időben léptem közbe. Azon a határon voltunk ugyanis, amikor az autokláv már nem bírja tovább, és utána az egész rohadt kóceráj elszáll, mint a párttitkár elvtársnak a szocializmus győzelmébe vetett töretlen hite, amikor egy-egy ivászat után nagyon másnapos... szóval meglehetősen gyakran.

- Nana, Fischer elvtárs! Nana! - az igazgató alig tudta elfojtani a mosolyát.

- Milyen nana, igazgató elvtárs? És főleg, miért nana? Amikor az autoklávot üzembe helyezték, megmondták a szerelők, hogy a szabályozó elektronikáját nem szabad buherálni. Mi meg is ígértük nekik, és megesküdtünk minden ateista szentekre, hogy az ígéretünk komoly. Pár nap múlva aztán jöttek a kiváló műszerészeink és természetesen megbuherálták az elektronikát. Mert az állítólag kiváló doktor Böhöneyei úgy vélte, úgy is biztonságos marad a rendszer működése. A műszerészeink kiszereletek néhány relét és más küttyüket a szabályozó elektronikából, amikből összedobták egy automata öntözőrendszer szabályozó elektronikáját, amit felszereltek az állítólag kiváló doktor Böhöneyei nyaralójának az udvarába. Mert az állítólag kiváló doktor megkívánta a kapitalista kényelmet... látta ugyanis a jugoszláv tévében, hogy nyugaton, egyes gazdagabb helyeken éjszaka automatika szabályozza a gyöp locsolását...

- Hagyjuk a gyöpöt doktor Böhöneyei elvtárs udvarában! Térjen a lényegre!

- Pontosan ott vagyok, igazgató elvtárs, pont a lényegen! Azért nem szállt el az autokláv akkor éjszaka az épülettel meg az állítólag kiváló doktor Böhöneyei kísérleti lötyyével együtt, mert az ügyeletes technikus véletlenül észrevette, hogy egyszer csak, minden előzetes értesítés nélkül, akkorát ugrik a nyomás, hogy rögtön olimpiai bajnok lehetne belőle, a hőmérséklet meg vele együtt, szövetségben, mint egy munkás a paraszttal. Egyszerre, együtt, kéz a kézben, megbonthatatlan örök szövetségben! Mindezt az automatikának kellett volna észrevennie, és azonnal beavatkozni, hiszen eredetileg ezért lett beépítve a rendszerbe, csak hogy annak a lelke, az már nem az autoklávra, hanem az állítólag kiváló doktor Böhöneyei gyöpének az állapotára ügyelt. A technikusra maradt tehát az azonnali beavatkozás, nagyon helyesen be is kapcsolta a biztonsági szelepet, de ha egyszer baj van, akkor csőstől jön: a szelep beszorult! Talán a már túlságosan nagy nyomás...

- Megkérdezhetem közbevetőleg, miért mondja ilyen kitartóan a doktor Böhöneyei elvtársról, hogy állítólag kiváló? - próbálta lefékezni az igazgató a közbeszólásával az osztályvezetőt, aki egyre jobban belemelegedett azokba a technikai részletekbe, amikről neki fogalma se volt.

- Igen, igazgató elvtárs, megkérdezheti, és én őszintén fogok válaszolni - folytatta cseppet sem

kisebb lendülettel a fiatalember. - Azért mondom ezt az eposzi állandó jelzőt, mert a doktor Böhönyei csak állítólag kiváló, de szerintem nem az! És mélyen hiszek abban, hogy ha ezt sokszor elmondom, talán egyszer valaki komolyabb ember is megérti, miért ismétlgetem. De térjünk vissza a kísérleti üzemhez! Miközben én eltekertem a megfelelő helyen a megfelelő kereket, és így lecsitítottam a dübörgő reakciót, a diszpécser telefonált. Mert ahhoz ő is értett. Na és kit hívott? Természetesen az állítólag kiváló doktor Böhönyeit. Mert, mint évek óta jól tudjuk, ő az, aki otthon az ágyban fekve a lelki szemeivel is jól látja az intézetben zajló kémiai folyamatokat, telepatikus kapcsolatban van az atomokkal, és egy kézmozdulattal onnan vezényli a molekulákat. Miután nem értettek szót egymással, és a diszpécser véletlenül megemlítette, hogy én is ott vagyok, hát engem kért a telefonhoz. Pár szó után üvöltött, ahogy ilyenkor szokta, én meg visszaüvöltöttem...

- Ahogy meg maga szokta ilyenkor... ha jól tudom! - állította le egy türelmetlen intéssel az igazgató, és az órájára pillantott. - Hagyjuk most az üzemviteli halandzsákat, és térjünk már a lényegre!

- A lényegen vagyunk, igazgató elvtárs, pont rajta a lényegen! Mert amikor így, kölcsönösen ordítva... igen, jól tudja, pontosan úgy, ahogyan szoktuk... megbeszéltük az üzemzavart, akkor azt találtam mondani az állítólag kiváló doktor Böhönyeinek, hogy szerintem otthonról az ágyikójából vagy innen az irodájából a porta mellől bizonyosan másképpen néz ki az intézet, mint belülről, a berendezések mellől. Kedvesen kértem, hogy ha egyszer a maszek üzemei mellett tud egy kis időt szakítani rá, akkor kíváncsiságból látogasson be a kísérleti üzemcsarnokba, és csodálkozzon el azon, hogy az a világ, amit állítólag irányít, az már régen nem olyan, mint amilyenre emlékszik. Az a kurva diszpécser pedig, aki... már bocsánat, szóval a diszpécser elvtárs végig hallgatózott, és ezt az egész üvöltözést másnap röhögve elmesélte a többieknek. Ebből valaki kitalálta, hogy én az állítólag kiváló doktor Böhönyeit a telefonbeszélgetés során többször is öreg portásnak neveztem. Pedig ez nem igaz, ezt határozottan tagadom. Ezt elmondtam a párttitkár elvtársnak is. Meg azt is, hogy szerintem ez nem pártügy, hanem fegyelmi ügy. És lelkesen javasoltam neki, hogy kellene ellenem is egy fegyelmi! Boldogan állok elébe! Mert akkor végre szépen jegyzőkönyvbe mondhatom ezt az egész piszkos vircsaftot, ami itt folyik...

- Nono, Fischer elvtárs! Nono!

- Miért nono? Miért? Tudom én jól, hogy régóta nem szokás szólni itt semmiért. Pontosabban több mint két éve. Azóta, amióta ön az igazgató... Mert hát ön nem szakmabeli, hanem csak amolyan... vezető elvtárs. Magának miért is mondaná el valaki a járási munkásőr parancsnoknak svarcban végzett kísérleteket?

- Ugyan már, Fischer elvtárs! Nem lehetünk ilyen merevek! - próbálta békítgetni az igazgató, és a cigarettái között kezdett kotorászni. - Miért ne segítenénk, ha képesek vagyunk megoldani valakinek a gondjait? Ezt maga is megértheti... és ebben szerintem, még annak sincs olyan nagy jelentősége, hogy kicsoda az illető.

- Én is igyekszem a megértéssel, igazgató elvtárs, mindig is igyekeztem - bólogatott a fiatalember. - De vajon tudják-e a minisztériumban, hogy mire fordítjuk mi a kutatásra kapott pénzt? Tudják-e, hogy amikor tavalyelőtt ősszel bejött a parancsnok elvtárs, és azt kérte, találjunk ki valamit, mert az apósa szőlőjét zabálják a seregélyek, akkor az állítólag kiváló doktor nem mondott nemet. Sőt! Rögtön utána két hétig azzal szórakoztunk, hogy a seregélyek magatartását vizsgálgattuk. Tanulmányoztuk a seregélyeket a szakkönyvekben, majd a helyszínen is. Akkor történt az, hogy az állítólag kiváló doktor Böhönyei helyettesét még a rendőrség is kutyákkal kereste eltűnés miatt. Pedig csak berúgott az egész bagázs, és véletlenül bezárták egy pincébe, másnap pedig már senki se emlékezett rá, hogy melyikbe.

- A kutatás áldozatokkal jár... - próbálta elviccelni az igazgató.

- Áldozatokkal bizony! Első kísérletként az állítólag kiváló doktor Böhönyei elrendelte, hogy be kell kenni a szőlőkarók tetejét egy olyan anyaggal, amely érintésre robban. Mert a szakirodalom szerint a seregély elméletileg először a szőlőkaróra száll le, és ha a gyakorlatban is így tesz, akkor majd a vegyszer robban a lába alatt, a madár a robbanás hangjától megijed, és átrepül a kevésbé kiváló elvtársak szőlőjébe, hogy inkább ott kajáljon. Ez még nem is volt drága kísérlet, mert a vegyszer könnyen, olcsón előállítható, és nedvesen gond nélkül kezelhető is. Egyszerűen csak ammónium-hidroxid oldatot kell...

- Állj! Nekem ne mondjon itt kémiai halandzsákat, Fischer elvtárs! Maradjunk a lényegnél, mert nagyon megy az idő!

- Akkor csak a lényegét mondom! Az első adag fekete lötyöt elvitte a parancsnok elvtárs egyik munkatársa, hogy felkenje a karókra. Amikor elvitte, még nedves volt a löty, tehát gond nélkül kenhető. De mivel ő se érti ezeket a kémiai dolgokat, és csak üres vegyészdumának vette a figyelemztetést, hogy addig kell felkenni a karókra a lötyöt, amíg meg nem szárad, benne hagyta az autó csomagtartójában, és előbb elugrott néhány maszek dolgot elrendezni. Estefelé aztán kiment a szőlőbe, hogy kenjen, csak hogy addigra a cucc szépen megszáradt. Amikor kinyitotta a csomagtartót, és hozzányúlt a szerhez, még kilométerekkel távolabb is felszálltak a seregélyek... Bizony, bizony, a kutatás áldozatokkal jár...

- Ne pimaszkodjon, hallja-e! - mordult rá az igazgató bosszúsan.

- Bocsánatot kérek, igazgató elvtárs, de tanulékony vagyok. Az előbb öntől hallottam ezt a nagy igazságot...

- Jól van, mondja csak tovább! - biztatta az igazgató, és a fejét csóválta.

- A kísérletek folytak tovább, természetesen titokban. Ebből megint baj lett. A titkolódzásból. Mert az autó megmagyarázhatatlan balesete után már nekünk személyesen kellett felkenni a szőlőkarókra a szert. De előzetesen nekünk se árultak el minden fontos dolgot! Magunktól meg honnan tudhattuk volna, hogy a parancsnok elvtárs apósa úgy dolgozgat a szőlőben, hogy a szőlősorban először minden ötödik karóra kikészít magának egy kisfröccsöt. Mi reggel minden karóra kentünk egy kicsit a nedves szerből. Délután kiment az após, hogy leválogassa a felesleges leveleket a fürtök elől, mert akkor azokat jobban éri a nap. Először is, mint mindig, elkezdte kihordani a kisfröccsöket. Már az első karónál nagy csattanással repült a pohár...

- És mi lett a seregélyekkel?

- Nem kérdeztük a véleményüket, mert ez nem volt benne a kutatási programban, de azt gondolom, miután jól kiröhögték magukat, tovább zabálták a szőlőt.

- Nézze, Fischer elvtárs - próbálta mosolyogva levonni a konzekvenciákat az igazgató, mert még nem felejtette el, hogy jó kedve van -, ez egy egyszeri eset volt, megtörtént, hát megtörtént, de...

- Egyszeri eset volt? - kerekedett el a fiatalember szeme. - No, igen, az igazgató elvtársnak talán valóban egyszeri! Mert amióta kinevezték ide, most az egyszer hallott valamit arról is, ami ebben az intézetben a valóságban két és fél éve folyik. Ezek szerint talán nem is tud a vaddisznó-riasztó kísérlet kulisszatitkairól...

Az igazgató kezdte magát kényelmetlenül érezni. Eddig úgy járt be - dicsekvésre méltó, kínosan példamutató pontossággal -, hogy végig szentül meg volt győződve: a tudományos kutatómunkában

és a kísérleti üzemben a lehető legteljesebb rendben megy minden. Erre ez a szakállas ifjú elkezd rombolni a meggyőződését.

Való igaz, ezekhez a biológiai, vegyi, meg műszaki dolgokhoz nem konyít, a középiskolában nem volt eminens egyik ilyen tárgyból sem. Ezért a szakmai dolgokat rá is hagyta a doktor Böhönyeire, aki igenis országosan elismert szaktekintély. Hiába gúnyolódik ezen folyamatosan ez a Fischer! És ami még ennél is fontosabb: a doktor Böhönyei régi kommunista, megbízható, kipróbált elvtárs! Na, jó-jó! Kisebb disznóságok mindenhol előfordulhatnak, emberek vagyunk! A társadalom tudati fejlődése sajnos nem olyan gyors ütemű, amilyennek azt a nagy marxista-leninista teoretikusok elképzelték, és amilyennek a párt is szeretné.

Az igazgató 1976. január elsejével hagyta ott a megyei pártapparátust, és a megyei első titkár unszolására „kijött életet szagolni”. Az első titkár ezt az „életszagolást” szokta mondani azoknak, akiket a távozásra igyekezett rábeszélni, amikor kellett a hely valamelyik feltörekvő fiatal elvtársnak. Meg azoknak is ezt mondta, akiket azért kellett kitelepíteni az „életbe”, mert fontos gazdasági vagy államigazgatási poszton üresedés volt, és a párt nem engedhette meg, hogy oda ne a saját kipróbált, megbízható emberei kerüljenek.

Neki, doktor Szilvási Lajosnak, aki vezetéselméletből doktorált, sőt ezt a tantárgyat még tanította is Tardonyban, az egyetem közgazdasági karán, neki aztán végképp nem illett nemet mondani egy ilyen lehetőségre. Hogy végre a gyakorlatban is bizonyíthasson. Meg hát egyébként is ki merne nemet mondani a megyei első titkárnak? Talán csak a felesége vagy inkább az anyósa...

- Ha már belevágtunk, Fischer elvtárs, mesélje el, mi volt az a vaddisznó-riasztó kísérlet! - biztatta a fiatalembert, és töltött magának még egy adag kávé.

- Van először is egy vadásztársaság. Ebben történetesen tag a megyei első titkár elvtárs is. Nos, annak a vadásztársaságnak a vezetője még hetvenhat őszén, akkor, amikor valakitől meghallotta, hogy milyen elszánt osztályharcot vívunk a seregélyek ellen, elpanaszolta az állítólag kiváló doktor Böhönyei elvtársának, hogy a vaddisznók bejárnak a vadásztársaság erdőiből a téeszkek kukoricaföldjeire, és zabálnak rendületlenül, mert szeretik a kukoricát. A téeszkek viszont pont ezért nem szeretik a vaddisznókat, és a vadásztársaságtól követelnek kártérítést. Az állítólag kiváló doktor Böhönyeinek a lány szíve megesett rajta, és megígérte, hogy olyan szert fogunk kikutatni, ami elriasztja a vaddisznókat. El is kezdtük, fusiban, terven felül, ahogy szoktuk. Persze megint a legális kutatási keretből loptuk hozzá a pénzt...

- Ejnye, Fischer elvtárs! Ezek erős szavak...

- Így van, igazgató elvtárs! Erős szavak, de a lopás akkor is lopás, ha első hallásra csúnyán hangzik. Ám, hogy ennek ellenére folytassam, talált az állítólag kiváló doktor valamelyik szakkönyvben egy alkalmasnak tűnő vegyszert, egy idegmérget, amitől az állatoknak a tudományos írás szerint félelemérzete támad, ha nagyon kis koncentrációban jut be a szervezetükbe. A szakkönyvben patkánykísérletekről volt szó, de ez a kiváló doktort nem zavarta, mert az is egy állat...

- Nono!

- Én speciel a patkányra gondoltam! - figyelmeztette álságos mosollyal a fiatalembert. - Arra a kísérleti patkányra, amelyik az állítólag kiváló doktor szerint ugyanúgy állat, mint a vadásztársaság vaddisznója. Csak valamivel kisebb. A terv az volt, hogy vízben feloldjuk a mérget, majd az idegmérges lötytyben kukoricát áztatunk. Pár hét múlva, ha már elegendő méreg beszívódhatott a szemekbe, megszáritjuk, átadjuk a vadászoknak, akik a preparált kukoricát gondosan kiszóráják az erdő szélére, pont oda, ahol a vaddisznók járnak. Mivel a preparált kukorica pont útba esik, a

vaddisznók nem mennek el a téesz kukoricaföldjéig zabálni, megeszik a mérgezett kukoricát, és rövidesen elkezdnek rohadtul félni, azaz legközelebb már az erdő széléhez se mernek odamenni...

- Marhaság! - szólt közbe idegesen az igazgató. Lassan tudatosult benne, miről is beszél a fiatalember, és lassan kezdett megrémülni.

- Bizony marhaság, de mekkora marhaság! - folytatta kedélyesen a fiatalember a hosszú szakállában turkálgatva. - Különösen a tervnek az a része, hogy a vaddisznó később majd pontosan emlékszik arra, hol zabálta fel a mérget. Csak hát nálunk egyelőre az állítólag kiváló doktor Böhönyei a minden tudományok atyja, a megkérdőjelezhetetlen szaktekintély, neki pedig nem ez volt a véleménye.

- És mi lesz azzal, aki esetleg eszik a megmérgezett vaddisznó húsból? - kérdezte riadtan az igazgató, és magában máris eldöntötte: amint hazaér, az összes vadhúst kidobja a mélyhűtőből. Vele ezek a vadászok ne etessenek mérgeket!

- Semmi gond - nyugtatta meg a fiatalember nagy komolyan, mert ki tudja miért, megsejtette, mitől lett láthatóan ideges a vezetéstudományok doktora. - A mérge pár nap alatt nyom nélkül lebomlik az élő állat szervezetében. Addig persze nem célszerű levadászni. Feltéve, hogy minden igaz abból, amit erről a szakirodalomban írtak! Ha meg mégse lenne igaz, akkor a vendégei többé nem esznek vadhúst a vadásznál, mert már akkor félelemérzetük támad, ha messziről meglátják ökelmét...

- Ne humorizáljon, kérem, ez nagyon rossz vicc! - idegeskedett az igazgató.

- A rossz vicc most jön, igazgató elvtárs! Miután megvenni sehol nem lehetett a szakirodalomban ismertetett mérget, mert senki se árul ilyet a Magyar Népköztársaságban, elő kellett állítani. Itt jöttem a képbe én, mert az intézetben pillanatnyilag szerénységem képes egyedül ilyesmikre. Hogy ilyen érdekes molekulákat szintetizáljon más érdekes molekulákból. Csak hát én ugye előbb kérdezek. Mert a szerkezeti képlet alapján nyomban megsejtettem, hogy valamilyen méregről lehet szó itten, és ha már előállítom, hadd tudjam csak, hogy pontosan mire kell. Az állítólag kiváló doktor előbb kicsit mellémagyarázott, de én makacs vagyok, neki meg nagyon kellett a mérge, tehát végül kénytelen volt vallani...

- Nem hiszem! Hogy a doktor Böhönyei pont magával osztana meg egy ilyen titkot? Soha! Ezt hiába is próbálja beadni nekem!

- Mi tagadás, tényleg nem ment könnyen. Eleinte keményen tartotta magát, de mert az ő kísérletei rendre kudarcot vallottak, kénytelen volt. A mérge nélkül ugyanis legfeljebb a lábvizében áztathatta volna a kukoricát, attól meg a vaddisznóknak legfeljebb hányingerük lenne, nem félelemérzetük. Bár ez csak az én feltételezésem, nem kísérleteztük ki, és a szakirodalom sem írja még. Végül is a mi állítólag kiváló doktorunk kénytelen volt engem beavatni, habár nagyon utálta a szituációt. Ezt abból láttam, hogy miközben beszélt, végig a torkomat nézte mereven, és időnként önkéntelenül ököibe szorult a keze. Engem ez nem zavart, sőt...

- Fischer elvtárs! Maga itt humorizál nekem ezen, amikor ebből komoly baj is lehetett volna! Térjünk a lényegre, megy az idő, és az idő pénz!

- No, igen, de nemcsak az idő! Ez a kísérlet is nagyon sok pénzbe került. Olyan vegyszerre is szükségünk volt, amit minisztériumi engedéllyel, külön valutakeretből, Ausztriából szereztünk be, amihez még az ön elődjének ismeretségét is igénybe kellett vennünk. Mivel ő a kémia területén is kiváló szakember, hát azonnal gyanakodni kezdett, de aztán az állítólag kiváló doktor addig fűzte,

hogy végül mégis csak segített... mert már nem az övé a felelősség...

- És ki írta alá ezeket az igényléseket? Kicsoda merészelt? - fortyant fel az igazgató. Újabb adag kávé töltött magának, és ismét rágyújtott. A fiatalember közben kajánul vigyorogva mesélt tovább.

- Igazgató elvtárs, nevetni fog! Mit nevetni? Egyenesen röhögni fog! No persze kínjában... Hát ki az az egyetlen ember itt az intézetben, aki ilyet aláírhat, és alá is ír, mert fogalma nincs ezekről a kémiai halandzsákról?

- Azaz én írtam alá! - döbben rá a magyarázatra az igazgató, és miközben egy kövér veritékcsepp indult el a nyakszirtjétől lefelé, sután, bizonytalanul védekezni kezdett. - De hát akkor engem is átverték!

- Ja! - bólintott rá pimaszul a fiatalember.

Az igazgató keze megrezzent, és csészéjéből a kávé a szőnyegre fröccsent.

- Ibolya! Hideg vizes, tiszta, fehér ruha! - kiáltott automatikusan, mire a nyitott ajtóban azonnal megjelent a titkárnő zsörtölődve, egyben jelezve, hogy bizony tényleg megy az idő, nyolc óra biztosan elmúlt már.

- Már megint az a kurva kávé azon a kibaszott szőnyegen! Az ember még be se ér a munkahelyére, máris hideg vizes ruha meg szőnyegpucolás...

Amint a nő belépett az ajtón, a fiatalember megnémult. Bármilyen dühös volt is, tudta jól, ez az egész nem tartozik a titkárnőre. Nem kerülte el a figyelmét, hogy az igazgató a szőnyeget dörzsölgető nő merész dekoltázsát tanulmányozza, miközben szakállában babrált, mint általában akkor, ha hosszabb ideig tétlenül, türelmesen hallgatnia kellett. Ha valaki szóvá tette ezt a rossz szokását, azzal utasította el az illetőt ingerülten, hogy ez tulajdonképpen ugyanolyan pótcselekvés, mintha cigarettára gyújtana, ám nem büdös, sőt ettől senki se kapott még tüdőrákot.

A szakállban turkálgatásnak begyakorolt koreográfiája volt: először középen gondosan kettéválasztotta a hosszú szakállt, két egyforma tincsbe simítva, majd ha még tovább kellett várni, újra összerendezte az egészet, majd három tincset formált, és elmélyülten copfot kezdett fonni. Már majdnem elkészült vele, amikor a titkárnő hirtelen felpillantott:

- Ez a copf igazán klasszul sikerült! - állapította meg, miközben a kávé utolsó maradékát is gondosan belesikálta a szőnyegbe. - Így most mindjárt le is ugorhatna a Böhönyeihez, én meg addig hívom neki a mentőt. Merthogy ettől a látványtól menten megütné a guta a vén kecskét, az egészen biztos.

Doktor Böhönyei és Fischer kutya-macska viszonya legalább annyira nem volt titok az intézetben, mint az igazgató titkárnőjének szabadszájúsága. Ibolya minden kockázat nélkül tehetett ilyen megjegyzéseket, mindenki tudomásul vette, mondván: az Ibolya már csak ilyen! Kiváló munkaerő, ezzel a kis hibával.

- Köszönjük, Ibolya, köszönjük, most menjen, és ne engedjen be hozzám senkit! Tárgyalunk! - hessegette kifelé az igazgató, mielőtt kibontakozhatna. - Csukja be az ajtót, és telefont se kapcsoljon be, amíg nem szólok!

Az ajtócsukódás után, hogy külsőleg is alkalmazkodjon a téma komolyságához, a fiatalember gyorsan kifonta a szakállát, és megpróbálta a három makacsul különváló tincset ismét egybesimítani. Az igazgató nagyot szívott a cigarettából, hosszan a plafon felé fújta a füstöt, és érdeklődve kérdezte:

- Mondja, Fischer elvtárs, még soha nem gondolt arra, hogy a külsejét lehetne egy kicsit másképpen is alakítani? A hajat rövidebbre vágatni, a szakállt is ennél azért rövidebben, itt-ott esetleg borotválni vagy egyáltalán... A maga intézeti pozíciójában... mégis csak az egyik osztályvezető...

- Hagyjuk ezt, igazgató elvtárs! - legyintett a fiatalember. - Az én hajam meg a szakállam nincs semmilyen befolyással az intézetben folyó munkára, sőt megkockáztatom: a szőrzetem mérete még a szocializmus építésének ütemére sincsen jelentősebb hatással. Egy darabig például pontosan olyan fazonú volt a szakállam, mint a Lenin elvtársé ott fent, maga felett, a képen, de az sem tetszett senkinek. Visszatértem hát a klasszikusokhoz, most inkább marxi fazonú. Egyszerűbb vele bánni, és nem kell hozzá borotva se. Ha még sokáig marad itt az intézetben, tanácsolom, növesszen szakállt! Ha legközelebb valakitől megtudja, hogy miket íratnak alá magával, legalább tépheti a szakállát. Más úgysem téphet. Haja rövid, már kevés van belőle, a drága öltönyt is kár lenne megszagatni! Estefelé esetleg hamut szórhat a fejére, mint a gyászoló zsidók. Addigra lesz elég hamuja, ha ennyi cigarettát szív...

- Már kértem, ne pimaszkodjon! Inkább térjünk vissza arra a titkos kutatásra!

- Apropos: titkos! Hát igen, ráhibázott. Végző soron minden bajnak az oka ez a hülye titkolódzás volt. Miután előállítottam a mérget, megterveztük a további lépéseket. Ketten tudtunk a dologról, de a továbbiakat kettesben feltűnés nélkül nem tudtuk volna végigcsinálni. Az éves kutatási jelentésben még simán le lehet hazudni bármit, mert aki azt aláírja, ezzel jóváhagyja, az nem szakember ebben...

- Jó-jó, ezt már megbeszéltük! - próbálta az igazgató a helyes mederbe terelni az elbeszélést. - Maga szakember, jól tudta, mit csinál! Mérget állít elő csak úgy, magától?

- Már bocsánat! Csak a rend kedvéért! Egyelőre nekem még az állítólag kiváló doktor a főnököm. Azért kapom a fizetésem, hogy megtegyem a legjobb tudásom szerint azt, amire a főnököm utasít. Tagadtam volna meg a munkát? Ekkora magas labdát csak nem adok fel neki! Majd ha én leszek a főnök, akkor joggal kérdezheti, mit miért állítottam elő a beosztottakkal. Addig azonban rossz a címzés!

- De hát tudta jól, hogy veszélyes méregről van szó!

- Ugyan, igazgató elvtárs! Ezt nem szabad ennyire misztifikálni. A mennyiségtől függ minden. A szesz méreg. Igyon meg egy liter tiszta szeszt, garantálom, hogy simán belehal. A nikotin méreg! Maga mégis szívogatja ezt a bűdös cigarettát. A koffein méreg. Egyen meg egy evőkanál tiszta koffeint, garantálom a biztos halált, és mi mégis kávé szűrőcsölgetünk mindketten. De nem is ez az igazi méreg!

- Hanem micsoda, ha szabad tudnom?

- Például az, hogy a kivitelezés több embert igényelt. És előtte valamit mondani kellett a munkatársaknak, mert ugye a szocialista ember kíváncsi. Azt mondtuk hát mindenkinek, hogy egy állati immunrendszert erősítő táplálék-kiegészítővel kísérletezünk, amitől majd a disznók lényegesen ellenállóbbak lesznek mindenféle fertőzésekkel szemben.

- Fischer elvtárs! Ezzel ugye nem azt mondja, hogy maguk továbbcsinálták? Hiszen tudniuk kellett, hogy ebből akár komolyabb baj is lehetett volna...

- Újfent ráhibázott, igazgató elvtárs! Az lett belőle. Ahogy haladtunk előre a kísérletben, egyre komolyabb lett a baj...

- Most már mindent tudni akarok, Fischer elvtárs! Részletesen!

- Ne aggódjon, igazgató elvtárs, ha egyszer belefogtam, és lesz elég türelme, mire a végére érek, mindent tudni fog. Menjünk sorban! Az első komoly baj az volt, hogy ez az egész dolog elhúzódott, és a téveszben már régen betakarították a kukoricát, amikor mi még mindig áztattuk a csali kukoricát. Nem probléma, mondta erre az állítólag kiváló doktor, majd a következő évre elkészülünk vele, a lényeg, hogy hasson a szer. Közben már jól látszott: befuccsol az 1976-os kutatási terv, hiszen abból szinte semmit se csináltunk meg, mert nem maradt rá pénz. Eredmény: nulla egész semmi, a papíron arra szánt pénz meg mégis elfogyott egy szálig. Emlékszik...

- Emlékszem! Amiért aztán a Kovács elvtársat mint felelőst nyugdíjaztuk.

- Naná! Azt a Kovács Ferencet, akinek a világon semmi köze nem volt az egészhez, de kellett valaki, egy hallgatóg balek, aki magára vállalja. Neki kellett volna végigvinni azt a bizonyos kutatást, amire eredetileg a jóváhagyott éves terv szerint a pénzt adták. A hallgatásáért az állítólag kiváló doktor Böhönyei vett neki egy kis horgászbungalót az Ábel-pusztai horgászpartján. Feri bácsi mindig is imádott pecázni... mostanában naphosszat üldögél a bungaló előtt a stégen, pecázik, és röhög rajtunk. De nem ez a java a dolognak!

- Még ezen kívül is van java ennek az egész disznóságnak? - kezdett komolyan megrémülni az igazgató.

- Van bizony! És ösztönösen ismét ráhibázott, igazgató elvtárs: valódi disznóság lett belőle. Mi ugyan elsősorban a növényvilágot és a mezőgazdasági haszonállatokat kutatjuk, azt azonban tudjuk jól, hogy a szocialista ember nemcsak kíváncsi, de céltudatos is, ezért biztosra vettük: a munkatársaink lopni fognak a kísérleti kukoricából, hogy otthon is kipróbálják. Ezért biztonsági intézkedéseket tettünk.

- A biztonság... igen, a biztonság az nagyon fontos... - merengett reménykedve az igazgató, de a fiatalember meg sem hallotta, magyarázott tovább lelkesen.

- Mivel tehát mindenki úgy tudta, hogy disznók részére kísérleteztünk ki egy táplálék-kiegészítőt, egy ezerliteres tartályban eleve jóval több kukoricát áztattunk, mint amennyit az intézet kísérleti sertéstelepén az állítólagos kipróbálás során feleltetni szándékoztunk. Vitaminkotélt kevertem össze erre a célra, így nem volt semmi kockázat abban, ha lopnak belőle, és otthon is megetetik az állatokkal. A mérgezett kukorica közben egy másik helyen volt, egy egészen kicsi, százliteres tartályban.

- Ezt így most nem értem... Magyarázza el!

- Emberismeret, igazgató elvtárs! Azért kellett egyszerre a kicsi mellett máshol sokkal nagyobb mennyiséget is áztatni, hogy így, mondhatni, zavartalan lehetőséget biztosítsunk a lopásra, és egyben arról is gondoskodjunk, hogy a kicsiből semmiképpen ne lopjanak.

- És miért gondolták, hogy a kisebb tartályból nem fognak lopni?

- Ugyan, igazgató elvtárs! Ha a sokból elvesznek egy keveset házi használatra, azt a kutya se veszi észre. Ám a kevésből csak nagyon keveset lehet feltűnés nélkül elvenni, annyit meg minek. Miért kockáztatni a lebukást a kicsivel, amikor mellette látszólag ugyanabból bekínálják a sokat.

- Érdekes eszmefuttatás... meggyőzőnek tűnik...

- Mi is így gondoltuk, csak miközben elteltünk a magunk nagy esztétől, megfeledkeztünk egy

további tényezőről. Ez pedig nem más, mint az emberi kapzsiság.

- Nem értem!

- Majd mindjárt ez is világos lesz! A mérget ampullákba töltöttem és úgy porcióztam ki, hogy a szakirodalomnak megfelelő mennyiségben egy ampullányit kellett önteni ezer liter áztatóvízhez. Ötven ilyen ampullát sikerült megtöltenem, „ha beválik, még akármire is jó lesz” alapon. Kicsit többet sikerült előállítani az alapanyagokból, mint amennyire számítottam. Sajnos, ezt előre nem lehet biztosan tudni, hogy egy még soha nem próbált reakciósorozat végül milyen hatásfokkal sikerül. Ezek az ampullák a biztonsági zárral zárható hűtőszekrényben voltak a vitaminkoktélos ampullákkal együtt. Amikor elkezdtük az áztatást, egy méregampullát nyitottam fel, és a tartalmának egytizedét használtuk el száz liter vízhez. Ami maradt, egy másik ampullába visszazártam. Csakhogy addigra elfogytak a jelzett ampulláink!

-Muszáj ezt ilyen aprólékosan? - türelmetlenkedett az igazgató, aki egyre ingerültebb lett. A fiatalember meg egyre nyugodtabb.

- Muszáj aprólékosan, mert nem fogja megérteni, és kezdek elölről!

- Nem vagyok hülye! - érzékenykedett az igazgató.

- Tudom - a fiatalember arcán győztes vigyor jelent meg -, nem hülye, vezetéselméleti doktor...

- Folytassa! - nyögte ki rezignáltan az igazgató. Már fel sem vette a kesztyűt.

- Az ampullák lényegesek! Kétfélét használunk: az egyik fajta üvegében egy barnászörös csík fut végig, a másikban nincs csík. A csíkosban szoktuk a veszélyes anyagokat tárolni. Na már most! Én a mérget csíkos ampullákba töltöttem. De hát azok drágábbak, nyilván a csík miatt, ezért eleve kevesebb volt belőlük, elfogytak. Úgyhogy mit volt mit tenni, ezt az utolsó, nem teljes adagot már jelzetlen ampullába kellett töltenem.

- Eddig még nekem is világos - nyugtatta meg az igazgató, és ismét rágyújtott.

- Volt tehát a biztonsági záras hűtőben, ebben a bizonyos tartóban negyvenkilenc csíkos és egy csík nélküli ampulla a méreggel - magyarázta tanárosan a fiatalember. - Amikor a nagy tartályban lévő áztatott kukoricából már szépen hiányzott, mert ettünk belőle az intézet telepén is, egyszer csak híre jött, hogy a kőszánci téves sertéstelepén hatszáz hízóval valami baj történt. Megvadultak, törtek-zúztak, egymásnak estek, megharapták a gondozókat, és röpke két nap alatt elpusztult valamennyi. A tünetek és a szakirodalom leírásai alapján rögtön azt gyanítottam, hogy a mi mérgünk végzett az állatokkal, mégpedig azért, mert alaposan túladagolták. Azonnal megnéztük az állítólag kiváló doktorral a kisebbik áztatótartályt, de abból nem hiányzott egy szem sem, aztán a hűtőszekrény következett, ahol is mind az ötven ampulla a helyén volt, látszólag érintetlenül.

- Hála istennek! Már rosszat sejtettem!

- Ugyanezt mondta akkor az állítólag kiváló doktor Böhönyei Kázmér is. De szó szerint ugyanezt ám! Mert neki a szeme is csak állítólag olyan kiváló, mint a sasé. Az éleslátása már régen a múlté, ha volt neki egyáltalán valaha is ilyenje...

- Mit nem látott az állítólag kiváló szemével a doktor Böhönyei elvtárs? - fortyant fel az igazgató.

- Azt, hogy csak statisztikailag van meg az ötven ampulla. Nem látta meg, amit én azonnal: húsz ampullában már nem volt benne a barna csík.

- Talán a mérge kimarta? - kérdezte reménykedve az igazgató, miközben maga is érezte: nem ez lehet a jó válasz!

- Vezetéseméletileg talán helytálló lehetne a feltételezés, a valóságban azonban nem ilyen nyilvánvaló a megoldás. Egyszerűen arról van szó, hogy legalább tizenkilenc ampullányi mérget simán ellopott valaki, és valami mást rakott a helyére. De térjünk vissza a téesz disznóira, mert látom, igazgató elvtárs a legnagyobb bajt még nem is sejt!

- Ne idegesítsen már, Fischer elvtárs! Mondja a lényegét! - az igazgató tervszerű jókedve már rég szertefoszlott, mint a száraz fából rakott táborúz lenge füstje.

- Hivatalosan? - kérdezte kajánul a fiatalember, mert nem kerülte el a figyelmét, hogy az igazgató végre kezdi „hű de nagyon komolyan” venni.

- Úgy, hivatalosan! - nyögte az igazgató.

- Hol is tartottam? - élvezte ki a helyzetet most már maradéktalanul. - Megvan! Ott tartottam, hogy még nagyobb lett az idegesség, amikor híre jött, hogy néhány háztáji gazdaságban is ugyanúgy hullanak a disznók, mint a téeszben, sőt három helyen a csirkék meg a kacsák is elpusztultak egy szálíg. A sertésvész miatt a pánik azonnal kitört, totális állategészségügyi zárlatot rendeltek el, és aki csak kicsit is szakembernek számított az országban, azt riasztották. Így aztán mi is vizsgáltuk az intézetben, vajon mi lehet az a rejtélyes kór, ami két nap alatt kivégezte Kősáncon a teljes sertésállományt. Sokáig mi sem találtunk rá magyarázatot. Mígnem...

- De hát maguk akkor már jól tudták!

- Igazgató elvtárs, komolyan el tud képzelni egy olyan szituációt, amelyben az állítólag kiváló doktor Böhönye kiáll középre, és azt mondja: hölgyeim és uraim... Pardon! Ilyet természetesen még véletlenül se! Szóval azt mondja töredelmesen: elvtársnők és elvtársak, bocsánat! Mi kevertük a mérget, tőlünk lopták el, mert szigorúan megelőzési célzattal azt hazudtuk róla, olyan jó, hogy minden bajtól megvédi az állatokat. Átvertünk mindenkit, bűnhődni akarunk! Ilyesmit természetesen nem mondana, mert nem ilyen rozsdamentes acélból öntötték az állítólag kiváló elvtársat! Helyette inkább kitalálta, hogyan jöhetünk ki jól a dologból. Mit jól? A legjobban!

- Te jó isten! Hát persze! Sejttem, azaz... már tudom is... - nyögött az igazgató, és remegő kézzel újabb cigarettát kotort elő a dobozból.

- Na látja! Jól tudja. Mert a tény az tény volt: az intézet telepén bizony nem hullottak a disznók, mert azok az én vitaminkoktélomból kaptak. Előadtuk hát az intézeti rablómesét nagyban: lám, az immunrendszert erősítő szerünket fogyasztó állatok még ennek az eddig ismeretlen megbetegedésnek is kiválóan ellenálltak. És azok, akik tőlünk lopták a takarmányt, nem a téesztől, a suttogó propagandában ezt még meg is erősítették... De jaj! Elkalandoztam! Ez már nem a hivatalos verzió.

- Belekeveredtem... - az igazgató üveges szemekkel a távolba bámult.

- Na szóval, vissza a hivataloshoz! Így lett az én vitaminkotyvaléomból országra szóló találmány. Az állítólag kiváló doktor bejelentette, hogy rendelkezünk egy szerrel, ami meggátolhatja a sertésvész tovaterjedését. Eddig csak takarmányba kevertük, de van már belőle oltóanyagunk is, amit esetleg ki lehetne próbálni.

- Oltóanyag? Ezt az egészséget még fokozni is lehetett?

- Naná! Ha lúd, hát legyen kövér! Az oltóanyagot a mi szigorú felügyeletünk mellett használták fel több helyen is. Azért kellett ott lennünk mindenütt, nehogy már valaki elcsenjen belőle egy adagot, és megpróbálja megvizsgálni. De mint ön is jól tudja, az oltóanyag fényesen bevált: a fertőzés nem terjedt túl a körzetünkön. Sőt! Azóta ilyen megbetegedés nem is volt sehol. És mindezért a hős kutató, az állítólag kiváló doktor Böhönyei a minap, a munka ünnepe alkalmából minisztériumi kitüntetést kapott, nem kevés pénzzel bélelt boríték kíséretében.

- Tudom. Én javasoltam a kitüntetését - mondta recsegő fahangon az igazgató. - Ez hát a hivatalos verzió. Elég borzasztó. No és mi történt a valóságban?

- Az állítólag kiváló doktorral, az ötlet szülőatyjával először is azonnal nekiláttunk, hogy minden nyomot eltüntessünk, ami az intézetbe vezethet. Minden ment az égetőbe: mérgezett áztatott kukorica, vegyszerek, alapanyagok, üvegcsék, kémcsövek, ampullák. Minden megsemmisítve, kivéve a vitaminos kukoricát, mert hát kísérlet az volt, ha valakinek mégis eszébe jutna, hát ott van, vizsgálja meg...

- Akkor megmenekültünk. Hála istennek!

- Vigyázzon, igazgató elvtárs! Az írás úgy szól, hogy a te urad nevét a szádra hiába ne vegyed! Ugye ne mondjam, hogy ez az írás nem a Lenin összesben van... Egyébként félek, ha még sokáig beszélgetünk, igazgató elvtárs gyónni megy, esetleg áldozni is! Én azt mondom, ne tegyen ilyet a maga múltjával. Inkább mondja keményen, férfiasan, ateistához méltóan, hogy lófaszt! És még egyszer, lófaszt!

- Már többször kértem, hogy ne pimaszkodjon! - nyögte ki halkán, fáradtan az igazgató. - És mondja, mi lett a hiányzó idegméreggel? Mert azt a legalább tizenkilenc ampullát csak ellopta valaki!

- Kiváló! Valóban ez volt a legfontosabb kérdés! Ha esetleg megüresedik egy nyomozói állás a rendőrségen, igazgató elvtársnak ott a helye... A nagy megsemmisítés közben feltűnés nélkül megmentettem magamnak egy jelöletlen ampullát, és megvizsgáltam a tartalmát.

- És mi volt benne?

- Paraffinolaj. Mert annak hasonló a konzisztenciája, mint a méregé.

- De ettől nem lettünk okosabbak!

- Már hogyan lettünk volna okosabbak! Először is: ampullázott paraffinolajat nem tartunk, tehát valakinek ampulláznia kellett. Ehhez érteni kell, mert jól látszott: nem kezdő csinálta. Aztán meg valahonnan meg is kellett szerezni azt a bizonyos paraffinolajat, ami az ampullában volt. Ilyet ugyanis a patikában nem árulnak. Ez már jó nyom volt. De a legfontosabb a hűtő kulcsa! Az állítólag kiváló doktoron és rajtam kívül egyedül a helyettesemnek van joga a biztonsági záras hűtőt felnyitni. Ehhez külön kulcsa van egy lezárt, lepecsételt borítékban, mert fő a bizalom! Kerestem a borítékot a szokásos helyén, nála, mondván: elveszítettem a sajátomat, adja kölcsön a pótkulcsot, arról reszeltetek egyet, hogy ne kelljen zárat cserélni. Előbb nem találta... majd hosszas keresgélés és kérdezősködés után előkerült. Na, kinél?

- Ne húzza, mint a rétestésztát! Kinél került elő?

- A Rózsikánál, a laboránsnál. Aki bizony tud ampullázni! És ezek után szerintem igazgató elvtárs is simán kitalálja, hogy egyedül ki igényelt a raktártól ebben az időszakban abból a bizonyos paraffinolajból. Bizony, ez is a Rózsika volt! Akinek férje a téesz sertéstelepének a vezetője.

Véletlenül a Rózsikánál volt a kulcsos boríték, amiről hirtelen meg se tudta mondani, mikor és miért került hozzá. A Rózsikánál, akiről mindenki tudja, hogy az egész irodaházat ellátja feketén füstölt hússal és töltelékáruval. Sonka, szalonna stifolder, kolbász, akár a legjobb hentesnél! Megnéztem alaposabban a borítékot: látszólag sértetlen volt a pecsét, ami azt igazolta, hogy a Rózsika nemcsak az ampullázásban kiváló munkaerő. Később a laboromban, kettesben hosszabb ideig beszélgettünk is erről...

- És mit mondott?

- Előbb csak a kukoricalopást akarta beismerni a nagy tartályból. Erre elmondtam neki, hogy a csíkos, jelzett ampullákban nem az van, amire gondol. Sírva fakadt, és másnapra öt híján valamennyi valódi ampulla is az égetőben végezte. Az öt hiányzó ampulla tartalmát pedig ugye megették a téesz disznói. Meg azoknak az állatai, akik a téesztől lopták a preparált takarmányt. A mérgezett takarmánymaradékot pedig addigra már gondosan elásták, mert ők is rájöttek...

- Ezt a nőt azonnal... - kezdte volna az igazgató, de a fiatalember nem hagyta, hogy befejezze:

- Nyugodtan felejtse el az ilyesmit, igazgató elvtárs! A Rózsikára szerintem vigyázni kell, mint a hímes tojásra, mert ha megsértjük, és védekezni kezd, valahol elmondja az igazságot, és azonnal bukunk mindahányan!

- Te jó isten! - nyöszörgött meggyőződéses ateista léte az igazgató, mert már biztosan tudta: ha ez a disznóság kiderül, abból nagy baj lesz! Nagyon nagy baj! A börtön után mehet pecázni Feri bácsi mellé élete végéig. Ha lesz ott még egy hely... - És a doktor Böhönyei elvtárs is ugyanígy tudja a teljes igazságot?

- Nem egészen! Arról szerintem a mai napig fogalma sincs az állítólag kiváló doktornak, hogy ki lopta el tőlünk a mérget.

- És miért nem mondta meg neki?

- Igazgató elvtárs! Egy kis öröm nekem is kell. Ez a méreg csak az élő szervezetben bomlik le, és csak akkor, ha kis mennyiségben került bele. Az elhullott állatokból vett minták számtalan helyen megvannak még, és azok egy részében még biztosan kimutatható lenne a méreg, mert az állatok akkora dózist kaptak, hogy az megölte őket, mielőtt a szervezetük lebontotta volna. Egyelőre azonban senki se gondol arra, hogy egy ilyen típusú szintetikus mérget keressen. Nem is lett volna ésszerű erre a következtetésre jutni. Az állítólag kiváló doktor pedig jól tudja, hogy amint egyszer valahol valakinek támad egy ilyen ötlete, és elkezdik alaposabban vizsgálni a mintákat... És még valamit! - élvezte ki még ezt a lehetőséget is. - Igazgató elvtárs, mit tippel? Egészen biztos, hogy én valóban elégettem mindent?

Az igazgató már nem akart tippelni, inkább azon törte a fejét hogyan tud kimenekülni ebből a kutyaszorítóból, amibe úgy keverték bele, hogy közben nem is sejtett semmit. Abban biztos volt: egy alapos vizsgálat során senki nem lesz olyan naiv, hogy neki ezt el is fogja hinni. Vezetőként tehát úgy megbukott a gyakorlatban, hogy észre sem vette.

A doktor Böhönyei Kázmértól nem kell tartania, mert jól tudja, mindent veszíthet. Hírnevet, pénzt, megbecsülést, beosztást, sőt egy időre nyilván a szabadságát is. De ez a Fischer? Ebben az egészben ez a torzonborz fiatalember a legnagyobb bizonytalansági tényező. Ha legközelebb ismét összeugrik a doktor Böhönyeivel, és hirtelen haragjában másnak is elmeséli a dolgot, máris dőlnek a dominók, és a dominósor végén bizony doktor Szilvási Lajos igazgató is dőlni fog. A Fischer a kulcs...

- Köszönöm, Fischer elvtárs, hogy őszinte volt hozzám! - próbálgatta újra a bölcs, higgadt,

mindenre gondosan figyelő igazgató szerepét. Csak a mosolygás nem ment már. – És ne haragudjon, hogy ezt mondom, úgy látom, maga elfáradt. Ilyen a maga korában is előfordul. Amit én megértek, hiszen hosszabb ideje megfeszített munkát végzett. Azt mondom: menjen el kicsit pihenni, kapcsolódjon ki, nyugodjon meg! Fújja ki magából ezeket a mérgeket. Nyugodjon meg, és addig is... én most kézbe veszem a dolgokat. Majd meglátja, hogy mennyire kézbe veszem. De kérem, hogy... tudja, a kutatóintézet hírneve nem bírna el egy ilyen botrányt...

– Tudom, igazgató elvtárs. Eddig is tudtam, eddig is hallgattam és tűrtem. Ezután is hallgatok, de cserébe kérem, igazgató elvtárs, intézze el, hogy engemet ezután feleslegesen ne piszkáljanak. Se a párttitkár, se a szakszervezeti bizalmi, se a KISZ-titkár, se a takarítónő, és főleg a portás ne!

– Így lesz, Fischer elvtárs. Így lesz, ahogyan kéri. Erről én gondoskodom. De nyugtasson meg: ugye nincs még más botrány is, amiről én esetleg nem tudok?

– Az én tudtommal nincs. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az állítólag kiváló doktornak nincsenek további kis piszkos dolgai, amikről esetleg én se tudok, mert azokat saját kútfőből is képes volt megoldani. De ezeket inkább tőle kérdezze!

A fiatalember felkapta a fotel mellől a padlóról a sárga védősisakját, felállt, és indult kifelé. Halkan becsukta maga mögött az iroda ajtaját, az előszobában gépiesen váltott néhány udvarias mondatot a titkárnővel a szép tavaszi időről, aztán elment.

Rövid csend után az igazgató irodájából vezényszó harsant:

– Ibolya! A doktor Böhönyei Kázmér jöjjön ide elélem! De azonnal!

□ □ □

Az igazgatónál a kommunikációs pulton a kapcsoló egyes állásban állt, a titkárnő asztalán világított a kis zöld lámpácska. A vezér irodájában ilyenkor folyamatosan hallható volt mindaz, ami az előszobában elhangzik, a titkárnő azonban csak akkor hallhatta bentről főnökét, ha az igazgató előbb lenyomta a nála felszerelt mikrofon gombját. Ez a vezér-titkárnői kommunikációs pult az igazgató elődjének az ötlete volt. Jó szolgálatot tett, ha olyan vendég várakozott az előszobában a titkárnőnél, aki nem volt jártas az intézet belső dolgaiban: az igazgató a csukott ajtó mögött zavartalanul végighallgathatta a szabadszájúságáról közismert titkárnője beszélgetését a vendéggel. Ezáltal jó előre olyan információkra tehetett szert, amelyek ügyes felhasználásával meglephette a korábban még sohasem látott vendéget, esetleg előre felkészülhetett a kényes kérdések talpraesett megválaszolására.

Ha a kapcsoló az igazgatónál kettős állásban állt, és kint a titkárnőnél piros lámpácska világított, a titkárnő tudta: a főnök senkit se fogad, senkit sem szabad hozzá bekapcsolni, semmivel se lehet zavarni. Ilyenkor még az igazgató telefonja is kizárólag a titkárnőnél csengett. Csend volt az igazgatói irodában, zavartalanul lehetett akár szundikálni is.

Doktor Szilvási, az új igazgató, hamar rájött a rendszer előnyeire, nem is változtatott rajta, mindenben azonban nem követte elődje gyakorlatát. A zavartalan csend például neki nem szunyókálásra, hanem vezetéselméleti szakcikkek írására vagy lektorálására kellett.

A kommunikációs rendszerbe egyetlen berendezés nem volt bekötve: ez a kivétel a hatalmas igazgatói asztal jobb oldalán virított egy piros színű telefon képében, amely a mindenható K-vonalra volt rákötve. Akkor szerelték fel, amikor doktor Szilvási beült az igazgatói székbe, és azzal indokolták, hogy a bizalmas jellegű folyó ügyekben egy darabig még szükség lehet a tájékozottságára, segítségére.

Kezdetben egyszer-kétszer valóban fel is hívták a megyei pártbizottságról, ahogy azonban múlt az idő, egyre ritkábban csörrent meg a piros telefon. A régebbi folyó ügyek megoldódtak vagy feledésbe merültek, a korábbi beosztását elfoglaló új ember pedig nem kért a tanácsaiból. Az utóbbi hónapokban már olyannyira néma volt a piros telefon, hogy az igazgató időnként egyenesen arra gondolt: értelmetlen dolog, hogy továbbra is nála porosodjon, hiszen biztosan lenne nála fontosabb ember is valahol az országban, akihez ezt a vonalat beköthetnék...

A piros telefon mellett heverő Népszabadságra pillantott: ezen a napon még ki sem nyitotta! Mert ez a nap eddig merőben másként alakult, mint a korábbiak. Maga elé húzta, gyorsan átfutotta a címlapot, majd a vezércikk olvasásába kezdett.

- Igazgató elvtárs! A Böhönyei bemehet? - hangzott fel váratlanul a titkárnő kérdése a hangszóróból. Az igazgató összerezzent. Pedig számítania kellett volna erre, hiszen maga állította zöldre a kapcsolót. Még az előszobai ajtócsapódás hangjára sem figyelt fel, pedig azt is hallania kellett. A mikrofon gombjára csapott:

- Kérem! - mondta határozott hangon, és a következő mozdulattal kettésre állította a kapcsolót, amivel kirekesztette a külvilágot az irodájából. Közben nyílt az ajtó, belépett rajta doktor Böhönyei Kázmér.

A kutatási igazgató magas volt, vékony, törekeny alkatú, egy élő pálcikaember. A filigrán alkat azonban acélosan kemény, némi kegyetlenséggel fűszerezett, és jó adag alattomoságot se nélkülöző jellemet takart. Egyetlen tulajdonság állt végtelenül távol a kutatási igazgatótól: a szerénység. Nem ő volt az egyedüli műszaki doktor az intézetben, de ő volt az egyetlen, aki véletlenül sem felejtette el bemutatkozásakor minden alkalommal nyomatékosan hangsúlyozni a doktori címét.

Sokdioptriás, vastag, szarukeretes szemüvege mögött ravaszul csillogott a szeme, és az arca állandóan gunyoros, cinikus grimaszba torzult. Fischer ezért egy vidám társaságban, némi alkohol hatására gördülékeny stílusra váltva, tudományos alapossággal úgy jellemezte, hogy *„a lelkének az inherens attribútuma úgyszólván kijegecesedett az ő orcájára”*.

Mivel Böhönyei tudta, hogy az igazgató váratlan invitálását egészen pontosan kinek köszönheti, különösen cinikus mosoly terült el az arcán, de egyelőre visszafogta magát. Nem akart azonnal ajtóstól rohanni a házba, inkább messziről indított:

- Igazgató elvtárs! - lépett az íróasztal elé szinte katonásan, és kezét nyújtotta -, engedd meg, hogy mindenekelőtt neked külön is megköszönjem, hogy ebben a magas miniszteri elismerésben részesülhettem. Úgy gondolom, ez az elismerés egyben az egész kollektíva sikere is, és ezért...

- Hagyjad ezt, Böhönyei elvtárs, hagyjad! - az igazgató idegesen legyintve háraitotta el a feléje nyúló kezét. - És ne várd tőlem, hogy még gratuláljak is neked! Te is tudod nagyon jól, mennyire részes a kollektíva a kitüntetésedben.

- Csak nem az a szakállas majom áskálódott ellenem? Irigy! Egész egyszerűen csakis erről lehet szó! - támadt előre sértődött hangon Böhönyei.

- Ha netalán a Fischer elvtársra céloztál volna, jól sejtetted, hogy előtted ő volt nálam - ismerte el az igazgató, mert arra gondolt, mielőtt a Fischer elhagyta az irodaépületet, legkésőbb a földszinti folyosón össze kellett találkoznia doktor Böhönyeivel, különben a kutatási igazgató nem érhetett volna ide ilyen gyorsan.

De rosszul gondolta! A kutatási igazgatót ugyanis a párttitkár figyelmeztette, hogy a tőle dühöngve távozó Fischert az igazgató magához invitálta, és utána elég hosszan beszélgettek,

ugyanis látta őket együtt bemenni az igazgatói irodába, majd később azt is, amikor a fiatal ember elment onnan. A szocialista szervezetrányítási szokásoknak megfelelően ugyanis az üzemi négyszög képviselői: a szakmai vezető, a párttitkár, a szakszervezeti titkár és a KISZ-bizottsági titkár, az intézetben is egymás mellett, ugyanazon a legfelső emeleten kaptak irodát, hogy szükség esetén a fontosabb dolgokban az azonnali egyeztetés lehetősége biztosítva legyen számukra.

A régi igazgató fűtyült ezekre a szabályokra. Az ő idejében csak a párttitkárnak volt függetlenített funkciója, az irodája pedig a földszinten, hátul a folyosó végén, egy homályos sarokban bújt meg. Amikor Szilvási került az intézet élére, az első dolgai egyikének tekintette, hogy nemcsak szervezetileg, hanem térben is a kor követelményeinek szintjére emelje a vezetői rendszert.

Pár hónap múltán, 1976 tavaszától, az igazgatói iroda mellett, az irodaház legfelső emeletén az üzemi négyszög képviselői beköltözhettek felújított irodáikba. Már volt az intézetben függetlenített szakszervezeti vezető, és kutatóintézeti KISZ-titkárként megkezdhette a politikai karrierjét Szabó Istvánné, az addigi laborvezető is.

Böhöneyei tehát a biztos információ birtokában kockázat nélkül demonstrálhatta az igazgatónak az úgyszólván korlátlan mindentudását.

- És ha már itt volt az a szakállas majom, hát gondolom, hogy természetesen panaszkodott rám! - folytatta magabiztosan, és egyelőre még az se zavarta, hogy amióta Szilvási az igazgató, először fordul elő, hogy nem kínálja helyet az irodában.